

Hilary Janks, professor i tillämpad språkforskning vid University of the Witwatersrand, Johannesburg

Texts are positioned and positioning: the promise of a critical literacy approach

Critical has two different meanings that are central to this paper. The first, from enlightenment discourse, privileges rationality and the second, from Marxist and post-Marxist discourses, examines power and its social effects. Critical literacy and critical discourse analysis (CDA) work with both of these meanings in relation to texts. They focus on both the production (speaking, writing and designing) and consumption (listening, reading and viewing) of texts. An additional challenge is that in modern forms of communication the verbal is constantly juxtaposed with other semiotic modes. Because discourses are instantiated in texts, we, as educators, need to take texts seriously. This is particularly, true for language and literature educators. I will argue, with the use of examples, that a critical orientation to texts across disciplines promises a way of seeing and valuing that creates the kind of awareness needed for effecting change in the interests of greater social justice.

Lise Iversen Kulbrandstad, professor i norskdidaktik och rektor vid Högskolan i Hedmark

Språkmangfoldets muligheter. Hva kan vi lære av didaktisk forskning for barnehage og skole?

I rapporten *Framtidas norskfag* (2006) introduseres to perspektiver på utdanning av norsklærere: det flerkulturelle perspektivet og andrespråksperspektivet. Med det flerkulturelle perspektivet menes det å utvikle et innhold i norskfaget som sikrer at *alle* elever får lære om kulturelt og språklig mangfold. Å anlegge et andrespråksperspektiv innebærer å styrke innsikten om språklæring og flerspråklig utvikling i skrift og tale. Denne innsikten er nødvendig for å ruste alle norsklærere til å møte en stadig mer språklig og sammensatt elevgruppe. Antall og andelen barn og unge som vokser opp med mer enn ett språk i Norge og i de øvrige nordiske landene, har økt betydelig de siste tiårene. I 2012 hadde for eksempel 12 prosent av alle barnehagebarn i Norge minoritetsspråklig bakgrunn, og en regner med at det snakkes mer enn 150 språk i landet.

2013 har vært feiret som *Språkår* i Norge med språklig mangfold som sentralt tema. Samtidig er det en voksende politisk erkjennelse av at vi som samfunn ikke har lykkes godt med å ta i bruk de mulighetene mangfoldet gir. Nasjonale evalueringer har for eksempel dokumentert at temaer som flerspråkighet og flerkulturalitet ikke har fått innpass i lærerutdanningene (NOKUT 2006, 2010).

I dette foredraget vil jeg presentere og oppsummere nyere didaktisk forskning som på ulik vis adresserer språkmangfoldets muligheter i barnehage og grunnskole. Jeg vil både se på forskning med det som omtales som et flerkulturelt perspektiv, og forskning innenfor et andrespråksperspektiv. Et viktig utgangspunkt er lærerrollen og læreres didaktiske praksiser i det flerkulturelle klasserommet. Jeg vil blant annet bruke Cummins og Earlys (2011) begreper «the pedagogies of choice» og «identity texts» for å belyse språkmangfoldets muligheter og forskningens relevans for barnehage og skole. Jeg vil også se forskningen i lys av de forsterkede kravene om at alle lærerutdanninger skal være integrerte, profesjonsrettede og forskningsbaserte, en utvikling som forutsetter en styrking av den praksisnære forskningen ved lærerutdanningsinstitusjonene.

Referenser:

Cummins, J. & M. Early (red.) (2011). *Identity texts. The collaborative creation of power in multilingual schools*. Stoke on Trent: Trentham Books

Framtidas norskfag (2006): *Framtidas norskfag. Språk og kultur i eit fleirkulturelt samfunn. Rapport frå arbeidsgruppe nedsett av Utdannings- og forskningsdepartementet.*

http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/Rapporter/Framtidas_norskfag.pdf

NOKUT 2006: *Evaluering av allmennlærerutdanningen i Norge 2006*. Del 1: Hovedrapport. Oslo, www.nokut.no

NOKUT 2010: *Evaluering av førskolelærerutdanning i Norge 2010*. Del 1: Hovedrapport. Oslo. www.nokut.no

Magnus Persson, professor i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning vid Malmö högskola

Att läsa runt omkring texten. Om läspraktikernas mångfald, kritisk paranoia och litteraturdidaktiska glapp

Läsningens kris är sedan länge ett stående inslag i både den kulturpolitiska och utbildningspolitiska debatten. En viktig bakgrund är givetvis de försämrade resultaten i läsförståelse i internationella mätningar som PISA. Också inom den litteraturdidaktiska forskningen råder viss förstämning dels för att forskningen (motvilligt) verkar bekräfta krisdiagnoserna dels för att många forskare vittnar om att vi definitivt inte behöver fler så kallade "eländesskildringar". Litteraturdidaktiken tycks alltså befinna sig i ett slags "double-bind"-tillstånd som ger upphov till glapp på en mängd nivåer: mellan retorik och praktik; mellan teori och empiriska resultat; mellan principiella ståndpunkter och strategiska överväganden.

I detta föredrag kommer jag att argumentera för att litteraturdidaktiken i högre utsträckning bör fokusera läspraktikernas mångfald, på arenor både inom och utanför utbildningssystemet. Ett sätt att uppnå detta kan vara att drastiskt skifta fokus och inte bara koncentrera sig på läsakter eller läsarter, utan på läspraktiker som mångkontextuella helheter. Den mycket öppna och tentativa forskningsfrågan lyder: Vad innebär det att läsa runt omkring texten (ett begrepp jag lånar från Italo Calvino)? En sådan frågeformulering tvingar oss att ta läsningens inramningar och andra faktorer som tenderar att förpassas till marginalen på allvar. Det kan handla om platsen för läsning, texten som fysiskt objekt, andra människor, aktiviteter och artefakter som blir betydelsefulla i praktikerna. Att närma sig läspraktikernas mångfald betyder flera olika saker: att undersöka läspraktiker också utanför utbildningssystemet; att se enskilda läspraktiker som komplexa helheter där texttolkning bara utgör en av många aktiviteter; att i högre utsträckning anlägga intersektionella perspektiv på läsning.

Forskningsfrågan kommer bl.a. att belysas genom en analys av det nya litteraturmagasinet *Books & Dreams*. En kritisk läsning av magasinet skulle snabbt avfärda det som ytligt, kommersiellt och förljuget. Men vad händer om vi tyglar vår kritiska paranoia (Sedgwick) och istället försöker avläsa och förstå det mångförgrenade nätverk av affekter som på slingriga vägar tycks ha litteraturläsningen som sin utgångspunkt? Teoretiskt kommer jag att gå i dialog med de senaste årens kritik av den kritiska läsningen inom litteraturteori och litteraturdidaktik (Felski, Gallop, Warner m.fl.).